

Формування толерантності у молоді та проблеми волонтерського руху в Україні

Формування толерантності у молоді вважається важливим напрямком її соціалізації. Серед позанавчальних акцій, які сприяють підвищенню толерантності студентської молоді, слід зазначити волонтерську діяльність, якою молодь може займатися у свій вільний час. Волонтером вважається особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову вмотивовану діяльність, що має суспільно-корисний характер. Волонтерство як дозвілля відрізняється від випадкового, стихійного дозвілля тим, що задіяні особи здатні набувати спеціальних навичок, проходити навчання, робити кар'єру поза основною зайнятістю (навчанням). В останні роки з'явився термін "кар'єрне волонтерство". Як правило, кар'єрні волонтери надають різні послуги організаціям в межах таких основних типів [1, с. 67]: 1) догляд за особами будь-якого віку; 2) освітні послуги (обслуговування в межах формальної шкільної системи або поза нею); 3) соціальне забезпечення (охорона дитинства, сімейне консультування, корекція поведінки); 4) дозвіллієві послуги (надаються спортивними і неспортивними асоціаціями); 5) служба в релігійних організаціях; 6) участь у громадських, суспільних акціях (робота у профспілках, захисті інтересів тощо); 7) участь у політичних акціях.

Наразі в Україні волонтерство як соціальний рух отримало визнання на законодавчому рівні [2, с. 35-37], а також стало об'єктом уваги науковців і практиків, які зосередили увагу в основному на технологічних аспектах волонтерської роботи [3]. Однак роль волонтерської діяльності у формуванні толерантності в студентському середовищі вивчена, на наш погляд, недостатньо.

Поширеним є підхід, згідно до якого принципи і мотиви волонтерської роботи здатні формувати у індивіда гуманне, толерантне ставлення до людей, адже «принципи і мотиви волонтерства ... сприяють формуванню у молоді людини не тільки навичок, необхідних для професійного зростання, але й таких важливих якостей, як працелюбність, милосердя, доброзичливість, гуманне, толерантне ставлення до людей» [4, с. 58]. Разом з тим, як свідчать матеріали соціологічного дослідження „Становище студентської молоді України”, проведеного Українським інститутом соціальних досліджень ім. О. Яременка (анкетне опитування проводилося у лютому-грудні 2008 року в усіх регіонах України, всього опитано 5103 респонденти 2-6-го курсів ВНЗ III-IV рівнів акредитації), волонтерство все ще не є поширеним явищем у студентському середовищі: лише кожний сьомий опитаний студент зазначив, що приймає участь у волонтерській роботі (так чи інакше не беруть участі у волонтерській роботі 83,7% опитаних).

Соціальна база волонтерського руху серед студентської молоді наразі досить вузька, але вона має перспективи для відтворення. В Україні фіксується становлення окремих референтних груп студентів, для яких волонтерство починає відігравати певну роль як елемент зв'язку з соціумом.

Збільшенню кола тих, хто свою толерантність підтверджує реальними вчинками, спрямованими на допомогу людям, можуть сприяти, на наш погляд, такі заходи:

- подолання негативного ставлення суспільства до проблем соціально вразливих верств населення, адже волонтерська діяльність розгортається наразі на фоні недостатньо позитивно налаштованої громадської думки щодо необхідності забезпечення підтримки соціально вразливих верств населення шляхом надання їм соціальних послуг;
- підвищення інформованості волонтерів про потреби потенційних клієнтів;
- популяризація волонтерських заходів серед студентства і пересічних громадян; підвищення престижності заняття волонтерською роботою;
- обмін досвідом волонтерської роботи на конференціях, семінарах; організація стажування в провідних соціальних службах, центрах;
- навчання волонтерів, підвищення їх обізнаності з питань соціальної роботи з окремими категоріями громадян;
- збільшення фінансування соціальних проектів, до реалізації яких залучається студентська молодь;
- посилення координації діяльності волонтерських студентських організацій і державних та недержавних інституцій (завдяки створенню в регіоні інформаційно-аналітичного центру з проблем студентського волонтерського руху);

- розширення мережі студентських соціальних служб, центрів, які займаються наданням соціальних послуг;
- розширення референтного кола тих, хто займається волонтерською діяльністю і пропагує її серед своїх друзів, знайомих, через активізацію діяльності студентських соціальних служб.

Розподіл відповідей респондентів на запитання „Чи є у Вашому навчальному закладі студентські соціальні служби?” свідчить, що обізнаність респондентів про студентські соціальні служби досить невелика: половина опитаних взагалі не володіють інформацією стосовно наявності таких служб у навчальних закладах, де вони отримують вищу освіту. Кожний десятий студент впевнено заявив, що в його університеті (інституті) студентських соціальних служб немає. Питома вага тих, хто зазначив що у навчальному закладі „немає” або „не знає про існування” студентських соціальних служб, досягає 60,8%. Біля 40% респондентів обізнані тією чи іншою мірою про діяльність соціальних служб у їх навчальних закладах. Саме їх позитивне ставлення (цю групу склали ті, хто відмітив позицію „цілком позитивно” і „скоріше позитивно”) до цих служб (73,1%) є свідченням того, що українське студентство у цілому толерантно налаштоване до проведення соціальних заходів з підтримки тих, хто її потребує.

Волонтерська діяльність є проявом соціальної відповідальності особистості простором її самореалізації. Очевидною стає необхідність включення толерантності як обов’язкового компонента в соціальну компетентність майбутніх фахівців, тобто толерантності можна навчати цілеспрямовано в сучасних вищих навчальних закладах, які мають великі можливості створення толерантних соціальних мереж. Формування толерантності у студентському середовищі може відбуватися через розвиток волонтерської діяльності у тому разі, коли, з одного боку, студенти достатньо вмотивовані брати участь у волонтерській роботі, а з іншого – коли у вищих навчальних закладах така діяльність стимулюється і має організаційне забезпечення у вигляді студентських соціальних служб.

У подальшому доцільно зосередити увагу на з’ясуванні мотивації участі студентів у волонтерській діяльності; труднощів, з якими зустрічаються волонтери в своїй роботі; аналізі проблем волонтерського руху, які потребують першочергового вирішення; визначенні потреб волонтерів у послугах і навчанні.

Література: 1. Стеббинс Р. А. Свободное время: к оптимальному стилю досуга (взгляд из Канады) // Социс. – 2000. – № 7. – С. 64 - 72. 2. Волонтерское движение в Харькове / С.А. Горбунова-Рубан, О.В. Кулинич, Т. А. Коханий, А.В. Парщик. – Харьков: Фактор, 2004. – 160 с. 3. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах [Капська А. Й., Безпалько О. В., Вайнола Р. Х. та ін.]; Держ. центр соц. Служб для молоді. – К.: Б. В., 2001. – 139 с. 4. Сикорская Л. Е. Толерантность в представлениях молодых российских и немецких волонтеров социальной работы // Социс. – 2007. – № 9. – С. 52-58.